Posti Green
Posti Oy
PB61

Jaakkiman Sanomat

No 1 8.2.2019 Vuonna 1906 perustettu Jaakkiman, Lahdenpohjan, Lumivaaran seudun sekä laatokankarjalaisia perinteitä ja kulttuuria vaaliva pitäjälehti Irtonumero 5.00 €

Iloista laskiaista, rokkaa ja pullia!

Metsämiklin kutomakoululaisia laskiaisen vietossa. Tunnistatko tyttöjä? Kuva Suur-Jaakkimalasiet r.y:n kuva-arkistosta.

Jaakkima Lahdenpohja Lumivaara
www.jaakkimansanomat.fi

Tutustu ja tykkää: Jaakkiman Sanomat

Jaakkima – pitäjä Laatokan Karjalassa
Lumivaara.fi
Lahdenpohja – kauppala Laatokan Karjalassa
Sortavala valokuvina ja tarinoina

TÄSSÄ LEHDESSÄ:

Sortavalan uutisia 3
Nojatuolimatkailua 5
Perimätietoa Miklistä. 6
Lähihistoriaa elokuvissa . . . 8
Norppakytän haulikko 9
Evakkokertomuksia 10
Lapset ja nuoret 13
Metsämiklin kansakoulu . .14
Liisan ruokapalsta 16

Pyydämme ystävällisiä vinkkejä lapsista ja nuorista, joita saa haastatella perinnelehteemme uuteen juttusarjaan.

Sorolan kirja seikkaili postissa

Hartaasti odotettu Sorolan kyläkirja Souda souda Sorolaan valmistui painosta joulukuun puolenvälin alla parahultaisesti luvattuihin jakelutilaisuuksiin. Posti kuitenkin onnistui lajittelukeskuksessaan hukkaamaan halkomottia suuremman, 460 kiloa painaneen kirjalaatikkolähetyksen – kokonaisen siirtolavan!

Niinpä kirjoja ei päästy myymään ja luovuttamaan sovituissa tilaisuuksissa Helsingissä Karjalatalolla ja Seinäjoella.

Toimittajan pahin painajainen toteutui. Kirjoja ei saatu ensimmäiseen tilaisuuteen lauantaina 15.12. Pieni pettymyksen huokaus facebook-sivulla johti siihen, että porvoolainen paikallislehti Uusimaa haastatteli postin toimintaan pettynyttä kirjan toimittajaa jutussaan, jossa pohdittiin postin toimintaa jouluruuhkassa (ja muutoinkin). Juttu pullahtikin lehtikonsernin sisällä Helsingin tiedotusvälineisiin, ja jopa Jone Nikula kertoi radiossa kadonneesta kollista.

Kun kirjakolli oli kadonnut perjantaiaamuna, niin vasta maanantaina posti, joka on kertonut, ettei sillä huku yksikään lähetys, koska ne kaikki kuvataan, löysi siirtolavan Hämeenlinnasta. Seinäjoelle matkalla ollut toimittaja ilahtui, kun luvattiin ottaa erilleen 12 laatikkoa, jotka hän voisi noutaa matkallaan ja saapua tilaisuuteen kirjojen kera. Matkalla selvisi kuitenkin, että kolli kokonaisuudessaan oli jo matkalla kohti Porvoota. Toinenkin huti siis.

Kirjapainosta Keuruulta lähetettiin mies ajamaan reilut 120 kilometriä Tampereelle treffipaikaksi sovitulle ABC-asemalle, jotta toimittaja saisi ainoan painossa säästetyn kirjan mukaansa ja voi näyttää Seinäjoella, että kyllä se kirja on oikeasti olemassa!

Postin asiakaspalvelu otti jo ajomatkalla Seinäjoelle yhteyttä, oliko se sitten mediamyllytyksen vai toimittajan postin nettisivulla pakettiseurannasta antamansa väkevän palautteen seurausta, ja kertoi, että haluavat huolehtia vahingon käsittelemisestä ja jonkinasteisesta korvaamisesta.

Suomen Yrittäjien lehden tuttu päätoimittaja halusi myös tehdä juttua postipaketin kohtalosta ja paikallislehti halusi kertoa, miten kirjalähetyksen sitten kävi. Ilta-Sanomien haastattelusta toimittaja kieltäytyi, kun postin kanssa oli jo hyvä yhteys syntynyt.

Kylläpä oli rankka loppusuora yhdellä jaakkimalaisella kyläkirjalla. Onkin ollut juhlavaa saada palautetta kirjan lukijoilta, joita kirja on koskettanut ja joille sen merkitys on suuri. Silmäkulma on tekijältä kostunut, jos soittajaltakin. Lopputulos sittenkin kruunasi kaiken sen työn ja tuskan kadonnutta kollia jahdatessa.

Perinnelehti on ilmestynyt jo 30 vuoden ajan

Kun päätoimittaja ***Tommi Kilpiö*** pisti Jaakkiman Sanomat naftaliiniin vuoden 1960 lopulla, hän toki toivoi, että joku ne sieltä vielä ottaisi uusiin tuuliin. Hän oli toimittanut sanomalehteä lähes 40 vuoden ajan.

Näin kävikin lähes kolmenkymmenen vuoden kuluttua 1989, kun joukko jaakkimalaisia ja lahdenpohjalaisia päätti käynnistää lehden uudestaan, nyt pitäjä- eli perinnelehtenä.

Useampia karjalaisia pitäjälehtiä oli syntynyt sotien jälkeen pitämään yhteyksiä entisen kotipitäjän asukkaiden välillä ja tallentamaan tietoa ja muisteloita menetetystä. Säkkijärvi-lehti on näistä vanhin.

Jaakkiman Sanomissa päätettiin nojata vanhaan formaattiin ja perinteeseen, mutta painottaa sisältöä entisen uutislehden sisällön sijaan samoin kuin muissakin pitäjälehdissä perinteen vaaliminen ja siirto tavoitteena.

Lehden päätoimittajaksi ryhtyi lahdenpohjalainen ***Eero Lehelä*** ja näytenumero ilmestyi 8-sivuisena 28.2.1989. Lehden painos oli 1800 kappaletta ja sen kustansi Jaakkima Säätiö. Lehti painettiin Loimaan kirjapainossa. Lehelä sai tuekseen ensi alkuun toimituskunnan, jossa olivat mukana kaikki jaakkimalaiset seurat ja säätiö sekä Etelä-Suomen Lumivaaralaiset ja Lumi-Säätiö.

Yhdeksän vuotta myöhemmin perustettiin Jaakkiman Seudun Perinneyhdistys jatkamaan lehden kustantamista. Tässä olivat jo mukana kaikki alueemme pitäjäyhdistykset ja -säätiöt, lisäksi Lahdenpohjan Seura ja Jaakkiman Yhteiskoulun Seniorit ry.

Tämän vuoden numeroissa saamme lukea lehtemme vaiheita uuden alun jälkeen 30 vuoden taipaleelta.

JAAKKIMAN SANOMAT

Jaakkiman Sanomat perustettu 1906

8.12.2018
Tea Itkonen

On ryijyn alla lämmin...

LUMILINGOT HYRISEVÄT. Etelä-Suomessakin on nyt lunta. Vanhojen omenapuiden oksilla kököttää 30-40 senttimetrin korkuisia paakkuja. Muskelit kasvavat kolaajilla, sillä välillä tuleekin vettä ja pakkaslumi vettyy. Piha ja portaat ovat vaarallisen liukkaita. Tätä kuuluu nyt kaikkialla. Toiset nauttivat valosta ja raikkaudesta, toiset tuskailevat kylmää ja pimeää. Jos ei pakko mennä minnekään, on ihanaa käpertyä villashaalin alle ja lukea, ratkoa ristisanaa tai katsella tv:tä. Talvella ladataan akkuja.

TOISAALTA TÄHDÄTÄÄN KEVÄÄSEEN. Yhdistystoiminta on jälleen vilkastunut talviloman jälkeen. Kiekkoguru Jukka Jalonen tähdensi toiminnan merkityksellisyyttä. Onkin hyvä miettiä, miksi Karjala on minulle rakas, miksi käytän aikaani ja työpanostanikin sen eteen. Mikä minua sykähyttää heimolaisissani ja yhdessä tekemisessä. Mitkä ovat ne asiat, joiden niistä voin kuvitella siirtyvän eteenpäin nuorilleja lapsille. Tavitaan erityistä merkitystä tekemiselle, jotta kohtaamme nuoret siten, että he innostuvat karjalaisuudestaan, tunnistavat sen itsessään, arvostavat ja haluavat toimia sen eteen.

Olemme toki huomanneet, että yhteisössämme nuoria ovat he, joilla ruuhkavuodet alkavat hellittää. Siinä iässä katsotaan taaksepäin ja kaivataan sitä, mihin ei ajoissa tartuttu, kiinnostutaan juurista ja Karjalasta. Huolehditaan myös nämä "nuoret" mukaan joukkoomme.

POSTI KULKEE HITAAMMIN. Posti on kertonut varaavansa tänä vuonna lehtemme tyyppisille sanomalehtijulkaisuille viiden päivän jakeluajan. Joten varautukaa siihen, että laatikossa ei kolise entiseen tahtiin. Jos lehti ei ole tullut 15. päivään mennessä, ottakaa yhteys, niin lähetän uuden kappaleen. Postikin hukkaa välillä kuljetettavansa.

LUKIJAMATKA 2019. Lukijamatkan puitteet kiertomatkana on lyöty lukkoon, katso takasivulta tarkemmin. Hyvä on varata paikat rivakasti. Tarkista jo nyt, että passisi on voimassa kuusi kuukautta paluupäivän 9.6. jälkeen. Harkitsemme elokuulle Laatokan kiertomatkaa, ilmoitathan jos sellainen viiden päivän reissu kiinnostaa.

TULEVIA AIHEITA. Kansakoulujutut jatkuvat perustamisjärjestyksessään. Kouluaiheisia muisteloita toivotaan. Osuusliike Laatokan perustamisesta tuli viime vuonna 80 vuotta. Toivomme osuusliikkeeseen liittyviä valokuvia ja muisteloita. Syksyn lehdissä julistetaan JYK:in perustamisen 100 vuotta ja Jaakkiman Kristillisen Kansanopiston perustamisen 90 vuotta. Toivomme muisteloita, valokuvia ja mahdollista muuta aineistoa näistä oppilaitoksista.

Liu lau laskiaista – iloisia talvipäiviä!
Ystävällisesti palveluksessanne,

Tea

HOLOPAINEN: Sanat suuta halkaise

– suakkunoita ja paukaahroksia eri puolilta Suomea

Askel vain

Aivan pieni, vähäpätöiseltä tuntuva asia tai tapahtuma saattaa jäädä koko elinajaksi soimaan mielessä ja kääntämään ajatuksia tiettyyn suuntaan. Kerron siitä omakohtaisen esimerkin.

Maaliskuussa 1940 meidät sortavalalaiset oli rauhanteon jälkeen pantu junaan ja evakuoitu Kempeleelle. Yksi sortavalalainen rouva oli heti aloittanut siellä pyhäkoulun. Siihen meitä osallistui suuri joukko lapsia. Olin silloin seitsenvuotias. Pyhäkoulussa opittiin Raamatun kertomusten rinnalla myös virsiä. Virsikirja oli vähää aikaisemmin uudistettu. Sieltä opettajamme valitsi aamuvirren, joka alkoi sanoilla ”Oi, Jeesus, lohdutukseni .....”

Nykyisin sen numero on 538.

Virrestä laulettiin neljä ensimmäistä säkeistöä. Saattaa olla, että ne annettiin opeteltavaksikin. Joka tapauksessa neljännen säkeistön loppu silloisessa virsikirjassa kuului: ”Ah, askel täältä ompi vaan, elohon toiseen, tulevaan”.

Kun pyhäkoulu oli päättynyt, läksin juoksemaan asuntoamme kohti polkua pitkin, joka kulki muutamien peltosarkojen poikki. Matkalla oli yksi muita suurempi oja. Hyppäsin sen yli, kun samanaikaisesti mietin äsken laulettua virttä: ”ah, askel täältä ompi vaan... ” Onko se askel toiseen elämään tosiaan vain tällainen askel, minkä minä otin tuon ojan yli? Tällaista minä siinä mietin – enkä vieläkään ole lakannut miettimästä.

Olen siis edelleen sama seitsemän vuoden ikäinen poika, joka pohdin vakavaa kysymystä: tämän ja tulevan elämän välillä on siis vain yksi askel! Pikkupojan ongelma, miten tuollainen siirtyminen on mahdollista, on tullut erityisen ajankohtaiseksi nykyisin, elettyäni tuon pyhäkoulun jälkeen lähes kahdeksan vuosikymmentä. Nyt ymmärrän, miten totta se on. Ei tarvitse muuta kuin verisuonen katkeaminen päässä, sydämen äkillinen pysähtyminen tai kaatuminen kadulla tahi nukahtaminen auton ratissa jne. Vain askel!

Mutta samalla kun asia on vakava, se on myös ihana. Uskovina kristittyinä emme ole tuon askeleen astumisella menossa mihin tahansa, emme tuntemattomaan pimeään, vaan valoisaan, uuteen elämään. Se askel onkin vain kuin uni, josta herätään, ei enää evakossa, vaan uudessa, iäisessä kodissa.

Matti Sihvonen
emerituspiispa

Onko evakkoreki täynnä kiviä?

Puheenjohtajan palsta

Mistä ja miten löytää voimaa luovutettujen alueiden karjalaisuudesta ja heimotunteesta jälkipolvissa siinä määrin, että on intoa ja valmiutta tänään toimia yhdessä kadotetun kotiseudun ja siellä asuneiden sukupolvien muiston vaalimiseksi ja karjalaisten sukujen yhteisyyden turvaamiseksi myös tulevaisuudessa?

Kilpailu ihmisten ajasta on ankara, erityisesti kun liikutaan vapaa-sanan ympärillä, kun kyse on vapaa-ajasta ja vapaaehtoisuudesta. Tuolloinhan velvollisuuden pitäisi olla kaukana. Tätä pohdimme vakavasti kesällä 2016 Kiukkosten Sukuseura ry:n vuosikokouksessa Lautsiassa, kun iloisen haastelun, kisailun, laulun, saunomisen ja leppeän yhdessäolon jälkeen tuli aika valita yhdistykselle hallitus seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi. Kukaan entisistä jäsenistä ei enää halunnut jatkaa eikä yhtään uutta asettunut ehdolle.

Tämä johti vilkkaaseen keskusteluun ylipäätään sukuseuran tarpeellisuudesta ja toiminnan jatkumisesta. Vaikka oli toivetta ja halukuutta ylläpitää sukuseuraa, osallistujia päivillekin oli hienoista järjestelyistä ja puitteista huolimatta vain jäsenkunnan noin sadasta jäsenestä kolmannes perhekuntineen.

Käydyn perusteellisen keskustelun tuloksena todettiin, että yhdistyksen toiminnan lakkaamisen ainoana vaihtoehtona olisi alkavalla vuosikokouskaudella tyytyminen vaatimattomampaan toimintaan ja voimien keruuseen.

Näissä tunnelmissa edellisen hallituksen kaikki jäsenet lupautuivat jatkamaan; mukaan saatiin myös uutta, hieman nuorempaa polvea. Evästyksenä hallitukselle kokousväki piti tärkeänä jäsenistön yhteistietojen ajantasaistamista erityisesti sähköisen yhteydenpidon mahdollistamiseksi ja kehittämiseksi sekä sen selvittämistä, mitä jäsenet odottavat sukuseuratoiminnalta.

Jäsenkyselystä eväitä toiminnalle

Sukuseuran hallitus toimeenpanikin syksyllä 2017 jäsenkyselyn, johon vastasi runsas kolmannes jäsenistä. Puolet katsoi, että järjestettyjä tapahtumia oli tarpeeksi (kaksi tapaamista kolmivuotiskaudella eli vuosikokous ja ns. kesäpäivät). Vain muutaman mielestä tapahtumia oli liian vähän.

Kysyimme myös, kuinka sukuseuran tulisi toimia. Selvisi, että on kaksi ylivoimaisen suosittua toivetta, järjestää matkoja suvun syntysijoille Laatokan Karjalaan ja järjestää kotimaan tapahtumia koko perheelle. Kukaan ei halunnut enempää kokouksia.

Moni toivoi sukutietojen ja perhetarinoiden keräämistä. Useat halusivat nettireseptejä, perinneruokakouluja, perinnetapahtumia, tarinatuokioita ja lasten juhlia. Kaivattiin myös tietoa Kiukkosten alkuperäisistä asuinalueista, sukunimen synnystä, sukuhaaroista ja esitettiin Kiukkosen sukukirjan tekemistä. Lähes puolet vastaajista oli käyttänyt sukuseuran nettisivuja, joille toivotiin enemmän päivityksiä ja sukupuu, josta voisi katsoa mitä haaraa itse on.

Saimme todella hienoa palautetta ja erinomaisia ajatuksia, jotka ovat kohtuudella toteutettavissakin. Se ei kuitenkaan onnistu niin kauan kuin puuttuu kiinnostus vastuunottoon ja osallistumiseen. Kaikki toteutuakseen kaipaa toimijoita, niitä, joilla on ainakin ripaus sydämen paloa, aikaa ja myös vähän uhrimieltäkin.

Miten tästä eteenpäin?

Parasta yhdistystoiminnan kannalta tietysti olisi, jos ne, joilla on tietoa edellä kerrotuista ns. vanhemmista ajoista ja asioista, ottaisivat yhteyttä ja kertoisivat siitä meille hallituksen jäsenille. Mikä olisi muutenkaan upeampaa kuin jos jäsenet olisivat rohkeasti yhteydessä jakaen osaamistaan, kokemuksiaan, tietojaan, taitojaan ja ideoitaan meille hallituksen jäsenille yhdistyksen toiminnan kehittämiseksi.

Mikä tilanne on muissa sukuseuroissa vanhemman polven väsyessä ja poistuessa? Onko nuoremman polven kiinnostus onnistuttu vangitsemaan ja kuinka toimintaa on aktivoitu? Haluaisin mielelläni palautetta tästä kirjoituksilla Jaakkiman Sanomiin tai suoraan minulle.

Näissä tunnelmissa suosittelen sukuseuroille, joissa toiminta mahdollisesti osoittaa hiipumisen merkkejä, jäsenten toiveiden ja tuntojen selvittämistä esim. edellä mainitun. kaltaisen jäsenkyselyn merkeissä. Ja ei kun toimimaan toiveiden mukaan!

Me Kiukkosten Sukuseura ry:n hallituksessa ainakin teemme parhaamme. Järjestämme tulevana kesänä vuosikokouksen ja teemme kaikkemme, jotta voisimme jatkaa kokouksesta suoraan suku- ja perinnematkalle Lahdenpohjaan ja Kiukkosenniemelle.

Toivotan kaikille hyvää alkanutta vuotta, terveyttä sekä tarmoa tärkeässä vapaaehtoistyössä karjalaisuuden ja sukujen perinteiden vaalimisessa koko sukuseuramme puolesta, sie ja mie ollaan myö!

Marjo Kiukkonen

Kirjoittaja on Kiukkosten Sukuseura ry:n puheenjohtaja ja sukuseuroja edustava jäsen Jaakkiman seudun perinneyhdistys ry:n hallituksessa

Yhteystiedot:
marjo.kiukkonen@pp.inet.fi
Hyyppäränkatu 21, 05860 Hyvinkää

Jaakkiman Sanomat
perustettu vuonna 1906 Lahdenpohjassa, Jaakkimassa

Julkaisija ja kustantaja:
Jaakkiman Seudun Perinneyhdistys ry
Hallituksen pj. Aino-Maija Alkula
puh. 040 820 3289

Vast.toim. Tea Itkonen
puh. 050 440 6109 (klo 10–19)
tea.itkonen@jaakkimansanomat.fi
Vaskenvalajankatu 33, 06100 Porvoo

Tilaushinnat 2018 (sis. alv):
kotimaahan 37 €/vuosi, kesto 32 €
ulkomaille 42 €/vuosi, kesto 37 €
lahjatilaus: 28 €, ulkom. 33 €
irtonumero 5 €

Ilmoitushinnat:
1,00 €/pmm (sis. alv) tai sopimuksen mukaan

Lehti ilmestyy kuusi kertaa vuodessa parillisten kuukausien 8. päivänä.
Seuraava lehti ilmestyy 8.4.2019
Seuraava aineistopäivä on 15.3.2019

Julkaisemme lukijoiden kirjoituksia, runoja, muisteloita ja valokuvia.
Toimitus pidättää oikeuden muokata ja lyhentää lähetettyjä aineistoja.

Aineiston postitus osoitteella:
toimitus@jaakkimansanomat.fi

Jaakkiman Sanomat
OMAVASTAUS
Tunnus 5000043
00003 VASTAUSLÄHETYS

(ei tarvitse postimerkkiä, lehti maksaa postimaksun)

www.jaakkimansanomat.fi

toimitus@jaakkimansanomat.fi
tea.itkonen@jaakkimansanomat.fi

Taitto: Artea tmi/ Porvoo
Paino: i-Print Oy, Seinäjoki

Historiapuisto Bastion vie Sortavalassa viikinkiaikaan

Bastionissa (Linnoituksessa) kaikki on käsinkosketeltavaa. Asuja ja esineistöä on roolileikkejäkin varten.

Uusi keskiaikakohde, jossa eletään viikinkiaikaa on avattu Sortavalassa Vorssunsalmen rannalla joulun alla 22.12.2018. Historiakeskuksessa on toimintaa myös talviajalla. Keskuksen nimi on Bastion eli linnoitus.

Sortavalan alueen uusin matkailu- ja vapaa-ajankohde Historiakeskus Bastion mainittiin myös tammikuisilla Matkamessuilla Helsingissä. Petroskoilaiset matkailuasiantuntijat sanoivat Karjalan matkailun kiinnostavan edelleen suomalaisia. Vienan Karjalan runokylät kiinnostavat jälleen hiljaisemman kauden jälkeen ja Sortavalan seudun uudet kohteet vetävät turisteja. Näistä uusin on Historiapuisto Bastion.

Facebookia vastaavalla venäläisellä vk-sivustollaan Bastionin tärkeimmiksi tehtäviksi mainitaan Venäjän historian tutkimus ja popularisointi. Linnoituksen nimi on «Svartbjornborg» (Mustan karhun linna) ja se toimii elävän historian museona. Siellä on ehditty jo avajaisten jälkeen järjestää muun muassa uudenvuoden vastaanotto ja yksityistilaisuuksia

Hienolla paikalla Vorssusalmen rannalla on puulinnoitus kaksine torneineen, joista avautuu maisema ihanalle Laatokalle. Linnoituksen sisällä on pieni telakka ja pari viikinkitaloa, joissa esineistöä on esillä ja järjestetään tilaisuuksia. Näyttelytilassa esineet eivät ole lasin takana, vaan voit koskettaa, mitata ja ottaa kuvia muun muassa käsintehdyistä viikinajalle tyypilliset aseista, kilvistä ja panssareista. Voit sovittaa erilaisia pukuja ja sotavarustuksia ja tuntea itsesi rohkeaksi soturiksi, eteväksi kauppiaaksi tai neuvokkaaksi talonpojaksi. Vesille voi kesäaikaan päästä viikiaikojen malliin rakennetulla lohikäärmekokkaisella laivalla tai veneillä.

Bastion tarjoaa ampumaradalla kisailua viikinkiajan tapaan kahdessa kisassa: jousi- ja varsijousiampumakilpailussa ja neliottelussa, joka sisältää jousi- ja varsijousiammuntaa, keihään- ja kirveenheittoa. Ryhmille järjestetään 3–6 siman laadun maistamista ja makean maistelua: maitohorsmateetä kolmen erilaisen karjalaisen hillon kera. Hunajasalissa voi maistella maitohorsmateetä piirakoiden kanssa.

Kilpakentällä voi ottaa ”miekan mestari” -miekkataistelun oppitunnin ja pajassa voi mm. lyödä kolikoita, takoa nauloita ja haarukoita.

Tarjolla on 20 minuutin Lohikäärmeveneristeilyä ja toki myös järjestetään asiakkaan toiveiden mukaisesti ruokailuja ja ruokajuhlia.

Tulevaisuudessa keskus aikoo laajentaa museota kahdeksaan näyttelyhalliin ja saada myös eläimiä esille, kerrotaan keskuksen sivulla.

Karjalan Sanomat kertoo, että keskus on avoinna myös talvisin, kannattaa varmistaa ensin.

Bastion-historiakeksuksessa voi kisata mm. jousiammunnassa.

Lätkävinkkejä järjestöseminaarissa

Järjestöseminaarissa lätkäguru ***Jukka Jalonen*** puhalsi tulta Karjalan Liiton sampoon jakamalla jäsenistölle parhaat vinkkinsä joukkuehengen ja onnistuneen pelin rakentamiseksi.

–Hyvän joukkuehengen takana on se, että jokainen voi olla oma itsensä ja kaikkia arvostetaan. Olennaista on erilaisten persoonien ja tilanteiden sietäminen, latasi Jalonen. Palautteen oikea ottaminen ja antaminen on tärkeää.

Tiimi odottaa johdolta yhteistyökykyä, sitoutuneisuutta ja intohimoa. Vision tulee olla selkeä, arvot ylläpitävä ja jäsenistön asettama. Siitä viestittäminen tuo luottamusta.

–Varsinkin nuorille toiminnan merkityksellisyys on tärkeää. Tavoite on saada aikaan jotakin näkyvää. Hyvää työtä ei voi tehdä salaa, se aina paljastuu! tykitti Jalonen.

Jalosen äidin isä oli Kirvusta ja äidin äiti Antreasta. Kesälomiansa Jalonen vietti nuorena mummolassa Ruokolahdella, joten karjalaisuus ei ole hänestäkään kaukana.

Monipuolinen ohjelma kokosi Karjalatalon juhlasalin täyteen innostunutta järjestöväkeä. Vuoden teemaan "Karjalan Lapset ja nuoret" oli erityisesti tartuttu Keski-Suomen piirissä.

Äänekoskella karjalaseuralla on seurakunnan kanssa yhteinen lasten kerho, jossa ohjelmassa on piirakan leivontaa, karjalaisia lauluja ja askartelua. Vunukat osallistuvat piirakkakisoihin Hämeenlinnan kesäjuhlilla. Kerholaiset käyvät keväällä kouluissa ohjaamassa piirakanleivontaa ja syksyllä muistellaan talvisotaa.

Lähde: Karjala-lehti

Jokainen Venäjällä matkaava voi torjua afrikkalaisen sikaruton leviämistä

Suomi ottaa entistä tehokkaammat keinot käyttöön sikaruton torjumiseksi. Afrikkalaisen sikaruton (ASF) pelätään leviävän Venäjältä Suomeen; tautia on tavattu jo muun muassa Pietarin alueella.

Afrikkalainen sikarutto on sikoja tappava verenvuotokuumetauti, joka leviää helposti siasta toiseen. Myös ja etenkin villisiat levittävät tautia yhä laajemmalle alueelle.Villisiat voivat tuoda taudin rajan yli, siksi niiden pyyntimenetelmiä on jo tehostettu.

Suomella on poikkeuksellisen hyvän eläintautitilanteen ansiosta mahdollisuus viedä elintarvikkeita myös kaikkein tiukimmin kontrolloituihin maihin. Yksikin sikaruttotapaus lopettaa Suomen sianlihan viennin ja aiheuttaa siten noin 150 miljoonan euron tappiot.

MYÖS MATKAILIJAT SAATTAVAT TUODA VIRUKSEN mukanaan esimerkiksi kenkien, autonrenkaiden ja -pohjien tai metsästysvarusteiden mukana.

Tavallinen matkailija voi omalta osaltaan estää sikaruton leviämistä seuraavilla tavoilla:

☐ KAIKKIEN liha- ja maitoperäisten elintarvikkeiden tuominen Venäjältä on kielletty. Varminta on olla tuomatta mitään eläinperäistä elintarviketta Suomeen.

☐ Suomen raja-asemilla on jäteastioita eli ns. katumusroskiksia kielletyille eli eläinperäisille tuotteille.

☐ Älä jätä eläinperäisiä eväiden loppuja luontoon. Älä tee sitä Suomessakaan.

☐ Vältä eläinkosketuksia Venäjällä.

TULLILLA ON KÄYTÖSSÄÄN RUOKAKOIRA – Aino nimeltään. Koirat haistavat matkailijoiden kuljettamat kielletyt ruoka-aineet. Aino on käräyttänyt tavaraa jo useita satoja kiloja. Jokaisen matkailijan oma vastuunotto on tärkeää. Asia on ollut esillä mm. maakuntalehdissä, Maaseudun Tulevaisuudessa sekä muissa tiedotusvälineissä.

HUOM! Venäjällä voimme aivan turvallisesti syödä meille tarjoiltavia ruokia; myös liha- ja maitotuotteita!! SIKARUTTO EI TARTU IHMISEEN. Lisää tietoa löydät esimerkiksi Maa- ja metsätalousministeriön sivuilta.

Tiedot kokosi
Mervi Nieminen

Pohjoismaiden ainoa ruokakoira

Ruokakoira Aino aloitti työnsä viime vuoden kesäkuussa. Vuoden loppuun mennessä se oli löytänyt jo lähes 600 kiloa kiellettyjä ruokatuomisia. Aino on Pohjoismaiden ainoa ruokaan erikoistunut tullikoira. Se työskentelee pääosin Venäjän rajalla. Aino haistaa lihan ja maidon kaikissa muodoissaan, eri tavoin jalostettuna ja pakattuna.

Tullin mukaan maahantulijoiden tavaroista löytyy päivittäin pientä purtavaa, kuten juustovoileipiä, lihapiirakoita ja kinkkupitsoja. Useimmiten tuonti on tahatonta: matkustajat eivät tiedä, etteivät saa tuoda EU:n ulkopuolelta Suomeen mitään maito- ja lihatuotteita.

Aino saa kollegan kesällä 2020 Helsinki-Vantaan lentoasemalle. Ruokakoiran koulutus kestää noin vuoden.

Lähde: Maaseudun tulevaisuus 19.12.2018

Aino tapasi ihailijoitaan myös Matkamessuilla. (Kuva tulli.fi)

Nojatuolimatkailua Karjalan kirjojen siivin

Mervi Nieminen

Karjala edestakaisin

Tämän nimisen kirjan olen saanut lapsilta joskus joululahjaksi. Sen teksti on ***Timo Kalevi Forssin*** ja runsas kuvitus ***Martti Lintusen***. Molempien juuret ovat Karjalassa. Kustantaja on Like ja ilmestymisvuosi 2010. Kirja on edelleen ajankohtainen.

Esipuheessa sanotaan: ”Tämä teos dokumentoi luovutetun Karjalan nykypäivää viidentoista haastatellun nykykarjalaisen kautta. Henkilökuvien lisäksi mukana on tietoa Karjalan nykypäivästä ja menneisyydestä. ”

Lumivaara tulee vastaan sanoin ja kuvin hautausmaita ja kirkkoja esittelevässä haastattelussa. Samassa yhteydessä kerrotaan myös Jaakkiman kirkosta. Toisaalla kirjassa on lisäksi kuva Huuhanmäessä olevasta Lumivaaran kirkon toisesta kellosta.

Lahdenpohjassa on haastateltavaksi löytynyt inkerinsuomalainen ***Katri Vahvinen***, joka kertoo elämästään. Jutussa on kuvia myös Katrin kotoa.

Tutun näköisiä lahdenpohjalaisia taloja pilkahtelee muuallakin kirjan kuvakavalkadeissa. Lisäksi eräs haastattelu on tehty Hotelli Jaakkimassa.

Sortavalasta on oma juttunsa ja siellä täällä kirjassa kuvia tunnistettavista kaupungin rakennuksista.

Tämä teos ei ole perinteinen matkakirja, mutta todella mielenkiintoinen juuri ihmisten haastattelujen vuoksi. Suosittelen lukemaan.

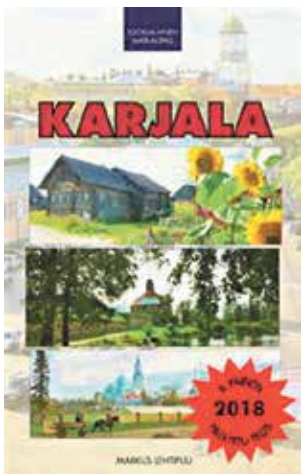

Karjala

Markus Lehtipuu on tehnyt useita perinteisiä Karjalan matkaopaita. Uusin on vuodelta 2018. Kirja antaa erittäin yksityiskohtaiset ohjeet niin tullikäytäntöihin, liikkumiseen, majoittumiseen, ruokailuun, nähtävyyksiin ja oikeastaan kaikkeen mahdolliseen mitä vastaan voi tulla. ”Selviytymisopas” mukaanotettavaksi yksityismatkailijoille, mutta erinomainen laitos myös matkanjohtajille ja kenelle tahansa ryhmämatkailijalle.

Lumivaara on esitelty kyläkunnittain; lisäksi on pitäjän peruskartta, jossa nykytiestön kulkureitit kylästä toiseen.

Jaakkima esitelty myös kylittäin, lisäksi Lahdenpohjasta karkea peruskartta, jonka avulla hyvin pystyy liikkumaan. Siihen on merkitty joitakin jäljellä olevia suomalaisrakennuksia.

Sortavalasta kerrotaan monen aukeaman verran mm. kaikki suomalaisperäiset rakennukset esitellään. Niistä on oma karttansakin. Lisäksi nykySortavalan kartta.

Valamo on saanut myös oman hyvin esitellyn osionsa saaren karttoineen.

Kaiken kaikkiaan loistava matkaopas. Suosittelen kaikkien Karjalan-matkailijoiden kirjahyllyyn!

Karjalan tragedia

Kyseisen kirjan saivat vanhempani yhteiseksi syntymäpäivälahjaksi Oinaanvaarassa syntyneeltä ystävältään. Nyt se on minun kirjahyllyssäni.

Kirjan tekijä ***Markus Lehtipuu*** tutki ja valokuvasi kesän ja syksyn 2003 aikana n. 10 000 kuvaa eri puolilla Karjalaa.

Kirjan takana kerrotaan: ”Kirja kattaa historian taustat ja jakaa analyysin neljään lukuun:

1. Tuhottu sivilisaatio. Suomalaisen kulttuurin järjestelmällinen hävitys.
2. Menetetyt kaupungit ja kunnat. Karjalan maisemat, arvokas perintö pitäjäkohtaisesti tarkasteltuna.
3. Neuvostojärjestelmän romahdus. Venäläisen siviiliyhteiskunnan rappio.
4. Venäjä vetäytyy Karjalasta. Ainutlaatuinen kuvajournalistinen katsaus hylättyihin sotilaskohteisiin”

Lumivaara, Lahdenpohja ja Jaakkima ovat saaneet kukin oman esittelysivunsa. Lisäksi kirkoista on kuvat omassa osiossaan. Jaakkiman maisemia ja rakennuksia on muuallakin kirjan kuvissa.

Sortavala ja sen maalaiskunta ovat molemmat esillä aukeaman verran.

Kirjan viimeisessä neljänneksessä on kuvattu ja kerrottu Huuhanmäen kasarmialueesta sekä Lahdenpohjan Rauhalan kasarmeista kummastakin aukeallinen.

Lehtipuu on tehnyt valtavan työn kiertäessään n. viiden kuukauden aikana koko luovutetun Karjalan ja kerätessään materiaalin. Kirjassa on paljon upeita maisema- ja tuokiokuvia, mutta kun kirjan nimessä on ”tragedia”, on mukana myös rumuutta ja rappiota esille tuovia otoksia.

Erilaisesta näkövinkkelistä koottu kirja. Tutustumisen arvoinen ilman muuta.

Karjala koko tarina

Myös televisioon Karjala -aiheisia dokumentteja tehnyt ***Arvo Tuominen*** on koonnut vuonna 2018 ilmestyneeseen kirjaansa sekä Karjalan historiaa että nykyisyyttä.

Kirjan lopusta: ”Tämä kirja ei ole matkaopas… Tämä on pikemminkin perinteinen matkakirja, jossa sukkuloidaan menneisyyden ja nykyisyyden välillä…”

Paikkakuntia on valittu sieltä täältä sekä luovutetun Karjalan alueelta että myös Aunuksen ja Vienan Karjalasta. Periaatteena on ollut kertoa paikkoihin liityviä tapahtumia, niiden taustoja ja vaikutuksia. Ainakin itselleni uutta tietoa toivat ”Inon mystinen rauniolinnoitus”, ”Kirjasalon postimerkkitasavalta” sekä ”Kun Babuskat liittivät Vienan Suomeen”. En liioin ollut kuullutkaan pomoreista.

Jaakkima on kirjaan päässyt muutaman sivun verran; Sortavala ja Valamo samoin. Lumivaara ei tässä teoksessa esiinny.

Hyvin erilainen näkökulma Karjala -kirjojen joukossa. Siksi juuri minua kiinnosti tähän tarttua. Lukiessani tätä opin paljon uutta ja kertasin jotakin vanhaa. Lukulistalle tämäkin ilman muuta.

Mikä onkaan ihanampaa pakkas- ja lumisadepäivinä kuin käpertyä tuoliin lukemaan hyvää kirjaa.

Ja kun kirja vielä antaa jotain uutta ajattelemisen aihetta, kuten nämä kirjat, ei ole lukupäivä hukkaan heitettyä aikaa.

Näitä lukiessa mieli vaelsi väkisinkin Lumivaaraan. Muutaman keväisen kuukauden jälkeen pääsen taas sinne, kun Lumivaara-Seura tekee kotiseutumatkansa. Tekee sinne muidenkin mieli, kun bussi on jo nyt täpösenään matkalaisia.

Myös Jaakkiman Sanomien lukijamatkalaiset ovat taas lähdössä kotikonnuilleen.

Kevättä, kesää ja matkoja odotellessa – käykää kirjastossa ja hakekaa lukemista. Sieltä löytyy toki paljon muitakin Karjalaa käsitteleviä mielenkiintoisia kirjoja.

Hyvää alkavaa kevättä kaikille lukijoille!

Vuoden karjalainen kirja

Karjala – koko tarina

Karjalan Liiton Vuoden karjalainen kirja on ***Arvo Tuomisen*** Karjala – koko tarina. Valinnan teki kansanedustaja, eduskunnan Karjala-kerhon puheenjohtaja ***Martti Talja***. Vuoden karjalainen kirja julkistettiin Karjalan Liiton järjestöseminaarissa 26.1.2019.

Vuoden karjalaisen kirjan valinnassa oli loppusuoralla kolme erilaista karjalaisaiheista kirjaa, jotka kaikki ovat oman alansa huippuja.

Kirjan valitsijan Martti Taljan mukaan Tuomisen kirja tuo esille lukuisin esimerkein koko karjalaisen heimon vuosituhansien historian Karjalankannakselta Vienan Karjalaan ja Tverin alueelle.

–Kirjan kerronta kietoo lukijaa tutustumaan esimerkkipaikkakuntien monimutkaiseen historiaan. Eri alueilla Karjalaa on historian kulku ollut erilainen. Historiakatsaukset tuovat esille suurvaltojen, Venäjän ja Ruotsin vaikutukset seutujen historiaan.

–Karjala on ollut idän ja lännen taistelukenttä. Suurvaltojen voimasuhteiden muutokset ovat siirtäneet Karjalaa vuoroin lännen ja idän vaikutuspiiriin. Alueiden ihmiset ovat olleet aina taistelujen kärsijöinä. Tämä luo myös taustan meidän karjalaisten nykypäivälle.

–Itse historian harrastajana nautin kirjoittajan kyvystä tiivistää vuosituhantinen historia lyhyiksi paikkakuntakohtaisiksi katsauksiksi. Lyhyet katsaukset kuvastavat koko heimon historiaa. Kirja on erinomainen tietolähde Karjalan matkaajalle – matkan etukäteissuunnitteluun ja paikkakuntakohtaiseen tutustumiseen, perusteli Martti Talja valintaansa.

Vuoden karjalaisen kirjan, Karjala – koko tarina, on kustantanut Readme. Kirjaa saa ostaa mm. Karjalan Liiton omasta Sie mie -puodista.

Kotirintama

WSOY 2018

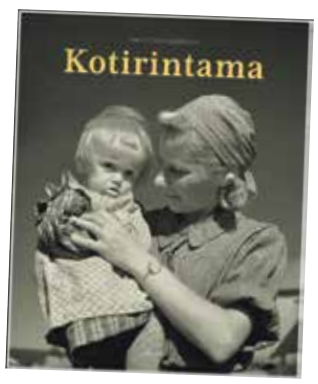

Kansakunnan kohtalonhetkinä rintaman takana ponnistelleiden suomalaisten panos jää usein unholaan. Sota-aikana suurin osa suomalaisista oli kotirintamalla, ja sillä oli suuri vaikutus sotamenestyksen kannalta. Millaista oli elämä kotirintamalla ja miten se pysyi pystyssä?

Sotahistorian professori (emeritus) ***Martti Turtolan*** (s. 1947) toimittama Kotirintama-teos kokoaa sarjan artikkeleita, jotka vastaavat näihin kysymyksiin. Turtola on Suomen arvostetuimpia historiantutkijoita.

Naiset hoitivat omiensa lisäksi myös miesten työt. Kun resurssit keskitettiin rintamalle, kotirintamalla vaadittiin sitkeyttä ja kekseliäisyyttä pulasta selviytymiseen. Lapset puolestaan joutuivat kohtaamaan asioita, joihin he eivät olleet vielä kypsiä.

Kotirintama-teoksen runsaat ja koskettavat kuvat sekä suomalaisten historioitsijoiden selkeät tekstit kertovat millaista oli arki kotirintamalla. Miten sota vaikutti perhe-elämään? Miten pula-ajasta selvittiin? Millainen oli lapsen osa? Miten elinkeinoelämän johtohahmot vaikuttivat sotaponnisteluihin? Entä millainen oli naurun voima? Käsittelyssä ovat esimerkiksi myös sodan vaikutus terveyteen, mustan pörssin kauppa ja sotilaat kotirintamalla. Kirjan päättää evakkojen kohtalo lapsen silmin nähtynä.

Kotirintama perustuu Arkea sodan varjossa ja Sodan haavoittama lapsuus teoksiin.

Seuraavat kyläkirjat

HOI!

Iijärvi • Rukola • Kurenranta & Uusikylä

Nyt kysytään Iijärven, Rukolan, Kurenrannan ja Uudenkylän asukkaita ja heidän jälkipolviaan.

Suur-Jaakkimalaiset r.y. jatkaa tehtäväkseen ottamaansa jaakkimalaisten kyläkirjojen toteuttamista. Viime elokuussa jo kuulutettiin iijärveläisiä ja rukolalaisia. Hallitus on päättänyt tammikuisessa kokouksessaa käynnistää vielä kolmannen keruun, nimittäin Kurenrannan ja Uudenkylän yhteiseen kyläkirjaan, joka käsittää Kurenrannan rantakylän lisäksi Jaakkiman aseman seudun, Kurenrannan ja Sorolan kylien tilojen ulkopalstoja.

Heimo Paakkinen on saanut kovin vähän yhteydenottoja iijärveläisiltä. Iijärven kirjaan toivotaan saatavan aineisto kokoon kesän loppuun mennessä, joten kannustakaahan toisianne katselemaan albumit ja muistelemaan menneitä. Nuorilta toivotaan erityisesti apua jututtamisessa ja tallentamisessa mp3-tiedostoiksi tai tekstinä.

Rukolalaiset eivät ole vielä reagoineet. Rukolalaisia kutsutaan saapumaan Seinäjoelle Jaakkimalaisten seuran kevätkokoukseen 16.3., jossa Tea Itkonen voi ottaa vastaan valokuvia ja muuta aineistoa sekä sopia haastatteluja.

Tea kokoaa myös Kurenrannan ja Uudenkylän aineistoa.

Pyydämme ottamaan yhteyttä:
Heimo Paakkinen, puh. 050 589 9270 tai Tuomitie 7, 58500 Punkaharju tai hpaakkinen@gmail.com
Tea Itkonen, puh. 050 440 6109 (JS) tai 040 557 4223 tai tea.itkonen@artea.fi tai lehden vastauslähetysosoite tai lehden katuosoite Vaskenvalajankatu 33, 06100 Porvoo

Vuoden 2019 teema on Karjalan lapset ja nuoret

Keski-Suomen piirissä ollaan aktiivisia piiraan livontaperinteen siirtäjiä sukupolvien yli. Joka vuosi piiraskurssilaiset osallistuvat kesäjuhlien kilpailuihin.

Tänä vuonna Karjalan Liiton teema on Karjalan lapset ja nuoret. Teemalla tuodaan esille lasten ja nuorten toiminnan karjalaista perintöä, ja teema huomioidaan seurojen ja piirien erilaisissa tapahtumissa.

Karjalaisilla kesäjuhlilla on perinteisesti ollut paljon toimintaa lapsille ja nuorille. Piirakkakisoissa on omat sarjansa eri-ikäisille lapsille. Urheilukisoissa juostaan nuorten maili ja perheen nuorimmilla on mahdollisuus harjoitella kyykän lyöntiä. Lisäksi lapsille on työpajoja, joissa voi kokeilla erilaisia kädentaitoja. Myös kesäjuhlien ohjelmistossa esiintyy lapsia ja nuoria.

Lasten ja nuorten näkökulma otetaan huomioon muun muassa Kalevalan ja karjalaisuuden päivän juhlissa sekä ekumeenisilla hengellisillä päivillä Tampereella.

Mitä se tarkoittaa seuroissa?

Pitäjä- ja sukuseuroissa Karjala-kerho voi tarkoittaa vuosittaisen kokoontumisen yhteydessä järjestettävää lastentoimintaa, juhlissa voi leikkiä perinteisiä karjalaisia leikkejä tai pelata vanhoja pelejä, kuten kyykkää. Näin Karjalan perintö ja kulttuurimme rikkaus tulee esille jäsenyhdistysten järjestämissä tapahtumissa eri puolilla Suomea.

Vinkkejä lasten ja nuorten toimintaan

Karjalan Liitto tarjoaa jäsenseuroille materiaalia, ohjeistusta ja malleja seurakohtaisten tai piireissä käynnistettävien Karjala-kerhojen toimintaan.

Hyviä lasten ja nuorten toiminnan käytäntöjä ovat esimerkiksi seurojen piirakkamestareiden järjestämät piirakkakurssit päiväkodeissa, peruskouluissa, lukioissa ja kansalaisopistoissa sekä kyykän opettaminen lapsille. Näitä kannustetaan toteuttamaan kaikissa piireissä.

Yhdistyksiä kehotetaan tarjoamaan heti alkuvuonna aktiivisesti yhteistyötä kouluille. Koska talvisodan alkamisesta tulee kuluneeksi 80 vuotta, asia on ajankohtainen historian opetuksessa. Jäsenemme ovat asiantuntijoita kertomaan talvisodasta. Tähän sopii aineistoksi Karjalan Liiton tuottama diasarja Karjalaisevakkojen matkassa 1939-1945 sekä Juuret Karjalassa -diat. Ne löytyvät liiton kotisivuilta.

Talvisodan alkamisesta tulee syksyllä 80 vuotta. Jäsenemme ovat asiantuntijoita kertomaan koulujen historiantunneilla talvisodasta.

lähde: karjalanliitto.fi

Mitä me voimme tehdä?

Meistä jokainen voi yrittää houkutella nuoremman sukulaisensa tai tuttunsa mukaan johonkin seuran tilaisuuteen. Ikäihmiselle on mukavaa ja antoisaa, jos lapsenlapsi lähtee kyytimieheksi seuran tilaisuuteen. Siinä tarjoutuu mukava mahdollisuus haastella nuoren kanssa, hän saa kyllä aikansa tapahtuman ajan kulumaan, mutta poissuljettua ei ole sekään, että häntä voi jokin asia ohjelmassa kiinnostaakin. Nuoret kyllä mielellään ovat avuksi isovanhemmilleen.

Kaveriksi kesäjuhlille

Nuorta voi pyytää kaveriksi myös karjalaisille kesäjuhlille. Minä pyysin viime kesänä kuopukseni kuljettajaksi ja auttamaan pitäjäinfon sekä jaakkimalaisten ja lumivaaralaisten yhteisosaston rakentamisessa, päivystämään osastolla ja auttamaan tekniikan kanssa eri tilanteissa.

Vähän jännitti, miten hän viihtyy, mutta siitä ei ollut pelkoa. Hän sai todella lämpimän ja arvostavan vastaanoton jokaiselta tapaamaltaan henkilöltä. Se oli oikeaa "karjalakylpyä". En tiedä, milloin hän ehtii uudemman kerran lähteä kanssani, mutta uskon, että myönteinen siemen on kylvetty ja kiinnostus herätetty.

Nousikin jo kysymys, milloin vien hänet serkkuineen Jaakkimaan. Olen nimittäin luvannut viedä neljä nuorta miestä, veljen poikani ja omani isäni suvun paikoille Karjalaan. Tulemme tekemään kierroksen Lumivaarassa, Sortavalan maalaiskunnassa ja Jaakkimassa sukumme elämänpolkua seuraten. Samalla voimme käydä Valamossa ja Laatokalla uistelemassa. Kunhan vain saadaan nuorukaisten aikataulut synkronoitua.

Suvun juurille Karjalaan

Kotikylämatkat lehden lukijamatkalla tai pitäjäseurojen ja sukuseurojen omilla matkoilla tai omat yksillöiset matkat ovat laatuaikaa nuorison kanssa. Valmismatkalla he joutuvat toki sopeutumaan yleiseen matkaohjelmaan, mutta perheen tai pienemmän ryhmän mukana on mahdollista huomioida ohjelma ja ajoitukset erityisesti lasten ja nuorten kannalta.

Alueellamme on jo useita kohteita, jotka voivat nuoriakin kiinnostaa. Kohteista Jänisjärvellä, Ruskelassa, Sortavalassa ja Lumivaarassa on ollut juttuja lehdissämme viime vuosien aikana.

Varusmiespalveluikäiset nuoret saattavat olla kiinnostuneita sodasta ja Suomen sotahistoriasta. Sotapaikoille järjestää moni matkatoimisto ja seura matkoja, joilla on aina asiantuntijat kertomassa tasiteluista ja niiden taustoista, maamme tilanteesta 1930-luvun lopulla, sodan uhasta ja siihen joutumiset.

Seurojen jäsenet kouluresurssina

Lapsia ja nuoria kiinnostaa eri ikäisenä suvun entiset vaiheet ja ihmiset eri tavalla. Korvat avautuvat myös sen mukaan, mitä koulujen opetusohjelma antaa pohdittavaksi.

Kun tänä syksynä tulee talvisodan alkamisesta 80 vuotta, sitä tullaan käsittelemään kouluissa ja se voi kiinnostaa nuorta. On hyvä aika kertoa hänen esivanhempiensa elämästä sotaa käyvässä maassa ja evakkotiestä. Mitä tarkoitti kun miehet olivat rintamalla ja miten kodeissa pärjättiin ilman isäntää ja vahvinta työvoimaa? Mitä haasteita se loi nuorille ja lapsille ja miten niistä selvittiin?

Toivottavasti mahdollisimman monet karjalaseuroissa vaikuttavat lukijamme olisivat tilaisuudessa tarjoutua kouluille kertomaan talvisodasta ja evakosta. Joka viidennellä suomalaisella on juuret Karjalassa. Pulpeteissakin istuu meitä paljon.

Suur-Jaakkimalaiset ottivat kopin

Suur-Jaakkimalaisetkin pohtivat syksyllä, miten huomioida teema seuran toiminnassa. Jokavuotiseen Jollaksen kesäpäivä -tapahtumaan toivotaan paikalle vunukoita. Karjalaisia leluja on pyydetty ottamaan mukaan tuulettumaan ja jakamaan niiden tarinoita. Makkaranpaisto ja uiminen ovat aina mukavaa ohjelmaa lapsille.

Kesäretki järjestetään tänä kesänä myös erityisesti lapsia ajatellen Metsämuseo Lustoon. Se on hyvä koko perheen kohde ja sinne on varattu nuorille retkeläisillekin ohjelmaa. Kaaripyssyjä valmistetaan ja nuolen lennokkuudessa kisataan.

Entiseen tapaan vuoden pääjuhlassa Oitseissä alle 12-vuotiaille päivällinen on maksuton.

Vuosikalenteri lapsiaiheella

Tartumme perinnelehdessä teemaan valmistamalla seuraavan vuosikalenterimme vanhoista valokuvista, joissa pääroolissa ovat lapset. Kuvia löytyy kyllä kuva-arkistoistakin, mutta ensisijaisesti pyydämme lukijoitamme lähettämään vanhoja valokuviaan Karjalasta.

Olisi hienoa, jos löytyisi kuvia, joissa lapset ovat arkisissa askareissaan, leikeissä, kaveripiirissä, sisarusten kanssa, isovanhempien sylissä kotieläinten seurassa eli erilaisia tilanteissa, mitä lapsen elämään silloin kuului. Kuvat pyydetään lähettämään lehden toimitukseen huhtikuun loppuun mennessä joko paperikuvina tai sähköpostilla. Yhteystiedot löydät sivun 2 alareunasta.

Valituista kuvista tehtään kalenteri, joka valmistuu Hämeenlinnan kesäjuhlille. Kuvien antajat saavat kalenterin kiitokseksi.

Pyydämme myös vinkkejä nuorista, joita saa haastatella lehteen!

PYYDÄMME VALOKUVIA LAPSISTA

kuva-aiheiksi Jaakkiman Sanomien vuosikalenteriin 2020.
Kuvien tulee olla kotialbumeista ja entiseltä ajalta Karjalasta.
Kalenteri valmistuu kesäjuhlille.

KUVAT JAAKKIMAN SANOMAT

Harvinainen valokuva piirileikkiä leikkivistä lapsista koulun pihalta Jaakkiman Aurajoelta.

Koululaisten talvista riehaa lumihangessa.

100 vuotta sitten

15.1.1919

–Jo meillä palaa, palaakos teillä? –Ei, mikä ihme siinä kun meidän lamput ei pala? Prrr rr – sähkölaitokselle. –Mikä siinä on vikana, kun meidän lamput ei pala, voisiko monttööri tulla katsomaan? –Tullaan kyllä, kun ehditään. Montöörit juoksivat hiki hatussa talosta taloon kierrellen ruuvia ja varakappaleita.

Jaakkimaan saatiin sähkövalo vuoden alussa. Siitä kertoo pakinoitsija.

Hän raportoi myös tammimarkkinoiden hulinasta: hevosmiehet ajavat jo perjantaina kuin hieman irti maasta ja liikkeellä oli kaikenlaista väkeä, lauantaina ja sunnuntaina iltapuolella hevoskaupat oli jo täydessä käynnissä, varkauksia ja räyhäämisiä ohjelmassa tavanomaiseen tapaan. Sunnuntaihin mennessä oli jo varastettu pari hevosta ynnä muuta sekä eräskin isäntä saanut hevostansa vastaan ainoastaan 200 markkaa oikeaa rahaa ja 3,500 markkaa vääriä rahoja. Varsinaisena markkinapäivänä maanantaina tehtiin jonkin verran puuastia-, reki- ynnä muuta kauppaa. Kansaa oli paljon ja hinnat yleensä korkeat, mutta ruokatavaroita ei ollut nimeksikään tarjolla.

22.1.1919

Kauan odotettu elintarvetilanteen käänne parempaan suuntaan on vihdoin tapahtumassa. Kuukauden kuluttua on odotettavissa viljaa niin paljon, että korttitalouksien tarve voidaan tyydyttää seuraavaan satoon asti. Siitä voidaan kiittää sota-aikana suureksi paisuneita puutavaravarastoja. Liittovaltiot eivät saa puuta muualta kuin Suomesta ja Ruotsista. Puutavaran vienti voi käynnistyä heti, kun miinaesteet on poistettu ja vedet taas turvallisia laivaliikenteelle. Ruotsin kanssa neuvotellaan siemenviljan tuonnista, tarve on neljän miljoonan kilon luokkaa.

Silliä, kahvia ja margariinia on tulossa

Norjan kanssa on solmittu sopimus sillien tuonnista, määrä on 42,000 astiaa eli noin neljä miljoonaa kiloa eli saman verran kuin siemenviljaakin tarvitaan. Sillin hinta vähittäiskaupassa asettunee 5 mk/kiloon. Sillit noudetaan suomalaisilla laivoilla Norjasta. Norjasta on luvattu toimittaa myös 500-1000 tonnia valaanrasvasta valmistettua margariinia.

Suomalaisten kahvihammasta on kolottanut jo pitkään, mutta nyt on luvassa helpotusta, sillä kolme vuotta Englannissa sotatakavarikossa pidetty kahvi vapautetaan myyntiin. Ruotsista on jo matkalla Suomeen miljoona kiloa kahvia, Turkuun saapuu Tukholmasta 4,700 säkkiä papuja ja Göteborgista on lähetetty meritse 10,000 säkkiä Suomeen. Kahvi pysyy tyyriinä, vähittäiskaupassa ei arvella hinnan laskevan alle 30 markan rajahinnan. Suunnitelmissa on vapauttaminen korttikaupasta ja rajahinnasta.

Virolais-suomalaiset joukot saavuttivat loistavan voiton, Narva valloitettiin ja saatiin suurenmoinen sotasaalis. Suomalainen pataljoona taisteli virolaisten rinnalla. Sotasaaliina saatiin tykkejä, panssarijunia, kuormastoa, rykmentin ja divisiooonan esikunnat sekä sotavankeja. Leo Trotski onnistui pakenemaan. Toisaalla lehdessä kerrotaan Viron hallituksen tarjonneen Suomeen 10-12 miljoonan arvosta erinäisiä sotasaaliina otettuja tavaroita. Kuten betoni ja kankirautaa, kapearaiteisten rautateiden kiskoja, vaunuja, ekskolaattoreita, 200 lastiautomobiiliä, 200 tonnia pellavansiementä, akkumulaattorihappoa, lumppuja, sidelankaa, sapöörityöaseita kuten lapioita ja hakkuja, räjähdysaineita jne. Kauupa- ja teollisuuskomissioni päätti kokouksessaan tarjota tavaroita komissionin välityksellä yksityisille liikkeille ja tehdaslaitoksille. Vastikkeeksi tavaroista Viroon toimitetaan jalkineita ja sotilasvaatekangasta, josta Virossa vallitsee suuri puute.

Torniossa puuhataan Ruotsin suomalaista Länsipohjaa liitettäväksi Suomeen. Useat pohjoissuomalaiset edistysseurat ovat kokoontuneet ja päättäneet perustaa seuran, jonka tavoitteena Pohjois-Ruotsin suomalaisten asian ajamiseksi. Tavoitteena on nostaa asia esille rauhanneuvotteluihin ja edistää asiaa perustamalla isänmaallisessa ja suomalaisessa hengessä toimitettu suomenkielinen sanomalehti Pohjois-Ruotsiin sekä kannustaa alueen suomenkielisiä opiskelemaan suomalaisissa kouluissa ja yliopistoissa. Asialla on kiihkeitä miehiä, sillä uutisessa mainitaan seurassa päätetyn myös siitä, että jollei asia rauhankonferenssissa edisty, tulisi seuran pohtia muita keinoja hankkeen toteuttamiseksi!

Eduskuntavaalien valmistelut ovat hyvässä käynnissä Kurkijoen kihlakunnassa. Jaakkimalaisten kansanedustajaehdokkaat löytyvät Maalaisliiton listoilta, heitä ovat kansakoulunopettaja ***Jaakko Loppi*** Iijärveltä ja maanviljelijä ***Juho Timonen*** Kumolasta. Vaalilistat on takasivun ilmoitusten mukaan jo ripustettu nähtäville useimmissa Jaakkiman kylissä, kansakouluille tai kylän vaaliasiamiesten taloihin.

Viipurissa vietetään 22.1. karjalaisten Viipurinretken ja vapaussodan alkamisen yksivuotispäivää noin kolmensadan miehen voimalla. Ohjelmaan sisältyvät retkeläisten (venäjänsaarelaiset) yhteisvalokuvaus urheilukentällä, juhlajumalanpalvelus, paraati, juhla teatterissa ja illalliset raatihuoneella. (seuraavassa numerossa 29.1.1919 tarkemmin juhlasta.)

Ensimmäiset asevelvollisuuskutsunnat uuden asevelvollisuuslain mukaisesti alkavat maaliskuun puolessavälissä 1897-98 syntyneille miehille.

Tervajärven kylään on asetettu elintarvelautakunnan karja-asiamieheksi maanviljelijä ***Matti Heinonen*** ja Huhtervun kylään vastaavaan tehtävään maanviljelijä ***Matti Veikkolainen***. Heidän puoleensa tuli karjan omistajien kääntyä kaikissa karjan tuotteiden kauppaa koskevissa asioissa. Tammikuun voiannos tuli tuoda asiamiehille 20.-30. päivä kuluvaa kuuta. Elintarvelautakunta myös huomautti, että mahdollisista karjan pakko-otoista vapautetaan etukädessä ne karjanomistajat, jotka ovat 3.7.1918 annetun asetuksen mukaisesti toimittaneet maitoa tai voita yleiseen kulutukseen. Ilmoituksen ovat antaneet 20.1.1919 elintarvelautakunnan puolesta karjatuotteiden ja kulutuksen tarkastajat ***Tahvo Taivainen*** ja ***Juho Malin***.

29.1.1919

Kahvinjuojien iloksi ja muillekin, kellä sokeri suussa sulaa, kerrotaan, että myös sokeria saadaan taas maahan. Hollantiin elintarpeiden hakuun lähteneiden laivojen kyydissä tuodaan myös sokeria. Alkujaan neuvoteltiin 1,000 tonnin kuukausiluovutuksista, mutta sokeria saadaan enemmän.

Englantilaiset haluavat nyt myydä aiemmin poliittisilla perusteilla takavarikoimaansa silliä Suomeen, mutta vuoden vanha silli ei elintarvevirastoa kiinnosta, kun Norjasta saadaan taas tuoretta satoa.

Katsaus ulkomaille kertoo rauhankongressista, jossa on ryhdytty laajoihin neuvotteluihin, joiden perustalla kansojen vastaiset kohtalot määrätään. Kongressissa on esillä kysymys kansanliitosta, joka tekisi sodat tulevaisuudessa mahdottomiksi. Se on Yhdysvaltojen presidentti ***Woodrow Wilsonin*** lempiajatus, johon suhtaudutaan toisaalla epäilevästi ja toisaalla pidetään kansojen onnellisuuspyrkimyksen suurena evankeliumina. Wilsonin johdolla on konferenssi päättänyt asettaa komitean käsittelemään asiaa. Pienetkin kansat tulevat saamaan edustajansa komiteaan.

Kongressin on tehnyt myös päätöksen, etteivät liittolaiset sekaannu aseellisesti Venäjän oloihin, mikä on kansainvälisessä lehdistössä herättänyt hyvin vähän ihastusta. Venäjän kysymys jäisi näin ollen niiden järjestettäväksi, jotka siellä nyt seisovat aseissa toisiaan vastaan. Arvellaan, että taistelu voi olla pitkäaikainen.

Keski-Karjalan Sanomat -nimistä julkaisua suunnitellaan. Se tulisi kattamaan Kurkijoen kihlakunnan pitäjät eli Jaakkiman, Parikkalan ja Kurkijoen. Kahden ensin mainitun pitäjän omat sanomalehdet Jaakkima (aiemmin Jaakkiman Sanomat) ja Parikkalan Sanomat yhdistyisivät ja kattaisivat uutisoinnillaan myös Kurkijoen pitäjän, jolla ei ole omaa sanomalehteä. Kuhunkin pitäjään perustetaan konttori, jossa vastaanotetaan ilmoituksia, juttuvinkkejä, kirjoituksia ja tilauksia sekä painotöitä. Lehteä kustantaisi Keski-Karjalan Kustannusosakeyhtiö ja se ilmestyisi kahdesti viikossa tiistaisin ja perjantaisin 6-palstaisena. Tilaushinnaksi kaavailtiin 10 markkaa. Lehden toiminta on tarkoitus aloittaa syksyllä, jolloin nykyisten lehtien tilaajat saisivat lehden ilman eri maksua. Levikki voisi olla heti alussa 4,000. Tarkempaa tietoa luvataan seuraavassa numerossa.

Telefoonitolppia ostetaan Jaakkima-Reuskula ja Jaakkima-Ihala-Marianvaara välillä. Tarjoukset tehtävät ***J. H. Pohjankoskelle***. Lahdenpohja.

5.2.1919

Voin salakauppaa esiintyy Jaakkimassakin. Elintarvelautakunnan puolesta ***Pekka Kopsa*** ja ***Juho Malin*** muistuttavat salakaupan seurauksista. Karjan omistajia kehotetaan toimittamaan lakisääteinen voikilo/lypsävä karja-asiamiehille tai ryhdytään lain sallimiin pakkoluovutustoimenpiteisiin ja saatetaan niskottelijat laiminlyönnistään lailliseen edesvastuuseen.

Suomen rajojen vartioimiseksi on valtioneuvosto antanut asetuksen, jonka nojalla valtakunnan rajoihin rajoittuvien läänien maaherroilla on paremmat edellytykset järjestää rajojen vartiointi ja kauttakulun sekä salakuljetuksen estäminen. Muodostetaan erityinen tyhjennetty rajavyöhyke ja sen ylittäjiltä vaaditaan erityisiä lupia. Elintarpeiden salakuljetusta Venäjälle tapahtuu edelleen. Kronstadt on yksi etappipaikka. Keinottelijat ovat ostaneet elintarpeita maanviljelijöiltä, jotka epäsuorasti tukevat elintarpeiden myynnillä bolsevikkivaltaa oman edun pyynnissänsä ja jättävät oman maan kansalaiset kärsimää elintarpeiden puutetta.

Viipurin läänin Pyhäjärvellä ovat Yläjärvestä kylän nuottamiehet saaneet suunnattoman kalansaaliin, 12,00 kiloa suuria lahnoja. Kullekin osakkaalle jaettiin 500 kiloa ja jäljelle jääneet myytiin 22,000 markasta. Kaloja myytiin vielä seuraavana päivänä kuuden markan kilohinnalla. Näin laskien koko saaliin arvoksi saadaan 58,000 markkaa. Suurempiin ansioihin olisi toki päästy, jos kalat oli viety tarjolle suurempiin asutuskeskuksiin.

Nuottamiehet olivat samana aamuna tuumineet lähtevänsä rahinajoon Taubilan hoviin, koska nuotasta ei oltu saatu juuri mitään monena aamuna. Viimeisen kerran päätettiin yrittää ja tuuri muuttui. Pyhäjärven pitäjän kolme järveä ovat kuuluja kalaisuudestaan.

Sokeria saadaan nyt maahan 48 miljoonaa kiloa vuodessa. Liittoutuneiden elintarvekomissioni päätti luovuttaa Suomella neljä miljoonaa kiloa sokeria kuukausittain. Se tarkoittaisi 16 kiloa vuodessa henkeä kohti, mutta ensihätään ei sokeria kuluttajille riitä, sillä ensihätään sitä jaetaan apteekeille ja armeijan tarpeisiin.

12.2.1919

Lannanhoidon parantamiseksi järjestää Maatalousseurojen keskusliitto valtakunnallisen lannanhoitokilpailun. Lehdessä innostetaan jaakkimalaisia osallistumaan ja näyttämään omalta osaltaan, että Karjalassa ymmärretään edistyksen perään. ”Osaaottamalla tähän laajakantoiseen kilpailuun osottavat Karjalan talonpojat oivaltavansa, että tärkeää kansallisuuspääomaamme on hoidettava siten, että sen hoitaminen kestää ankarankin arvostelun.” Maamiesseurat ottivat vastaan ilmoittautumisia ja naapureita pyydettiin innostamaan naapureitaan.

Itä-Karjalan kotiteollisuusyhdistys järjestää 2,5 viikkoa kestävän miesten käsityökoulun eli kevätkurssin Sorolan kylässä ***Jaakko Sikiön*** talossa. ”Nuoret miehet, ottakaa tarjolla oleva tilaisuus huomioon.”

LAATOKKA

75 vuotta sitten

2.2.1944

70 vuotta täytti eilen työm. ***Juho Heikura*** Lumivaaran Ihalassa. Hän on kuuluisan hiihtäjän ja mäenlaskijan, nykyisen kapteeni Heikuran isä. Korkeasta iästä huolimatta hän on vielä henkiseksti että ruumiillisesti pirteä. Monet ystävät ja tuttavat esittävät onnittelunsa.

9.2.1944

Edellisenä sunnuntain pidettiin Lumivarassa kahdet hiihtokilpailut, heti aamusta klo 8 alkaen Kumolan lotat ja sk:laiset järjestivät kisat, joita suosi erittäin hyvä ilma. Yleisöä oli useita satoja henkilöitä. Palkintoja saivat miestensarjan 10 km:n hiihdossa 1) Matti Veikkolainen 32,14. 2) Väinö Rapo 32,42. 3) Väinö Matikainen 32,45. 4) Viljo Heinonen 33,19. 5) Onni Pakkanen 33,25.

Naisten yleinen sarja 5 km: 1) Kirsti Matikainen 17,40. 2) Maire Pakkanen 18,06. 3) Saara Valtonen 19,00. 4) Irja Matikainen 20,19. 5) Laina Pakkanen 20,45. lähinnä Aino Jaatinen 20,54.

Poikien sarja 5 km: 1 Erkki Saarnio 16,18. 2) Väinö Julku 17,05. 3) Erkki Valtonen 19,22. 4) sampo Leinonen 19,56. 5) Martti Vuoriainen 17,45. Lähinnä Reino Mörsky 20,25.

Myllykylän opintokerhon hiihtokilpailuissa oli jo huono keli ja maasto kylän koulun lähistöllä vaikeaa murtomaata. Erkki Saario (16v) voitti miesten 8 km:n hiihdon. 2) Väinö Matikainen ja 3) Tauno Vallius. Naisten sarjassa 4km 1) Saara Valtonen 2) Irja Matikainen ja 3) Kirsti Matikainen. Poikien 4 km 1) Erkki Valtonen 2) Reino Julku ja 3) Veikko Lätti. Tyttöjen 4 km 1) Aira Tapanainen 2) Raija Orpana ja 3) Saara Valtonen.

Kummankin kilpailun päätteeksi vietettiin kylän koululla ohjelmallinen palkintojenjakotilaisuus.

MURREMAISTIAINEN

Nuapurj tulj ja kyssyy sihhautti

–Jokos sie oot kortin uusint?

–Kortin?

–Kortin kortin... no ajokortin tietenki! Samall viisiihä ne vuuvet kulluu siulla ko meill muillaki ja jatkua tiukkuamista.

–Kulluu kulluu, mutt sekö siun piänahkuas nyt kivistiä (jomottua)? Mie oon pitänt sinnuu tolkun immeisenä, mutt siustaha on taintki tulla ihan kyläpolessi! Kaikkiko siun pittiä suaha tietiä?

–No elähä nyt kuumene. Voip kohta pärreet lyyvä tulta (syttyä). Ehä mie mikä polessi... (poliisi) ja suat olla varma... miusta ei sellasjta sua tekemälläkiä!

Neyliinekö (ampiainen) sinnuu lie tuikant, ko tunnut niin tiukalta? Muina miehinähä mie. Onha siunki korviis kantautunt ne kuulustelut, mitkä meijän ikäsillä on eissä, jos mielii autolla liikkuu. Saman ikäsii ukkoloitaha myö ollua koko kylän köriliät.

–Oonha mie jotaki, mutt oon pitänt niitä vua horinoina. Onks se viis vuotta jo tuas mänt?!

–Elä muuta virka! Nyt pittiät tiukkua seulua. Jotkut on suaneet luvan kaheks vuotta. Kaikki ei ensinkiä. On viittä vuottaki suant lizziä, jos on selvä piä. Pittiä näyttiä tottee, jott on ajant päivittäi ja liäkärissä on ilman muuta käytävä. Ja muistkokkeessa. Ja siinä onki käytävä ennen liäkärii. Ei sua käit eikä piä tutkettua (vapista) ja silmiä vasta vahituaki (tutkitaan).

Ennen olj siinä näkötaulussa E-kirjain millo mihikipäi, mutt nyt on uuvet taulut ja niistä pittiä nähhä numerot. Se on vaikiimp. Huonommallaki silmällä näk, mihi päi ne een sakarat näytti, mutt nyt on nähtävä tarkemmin, ko ne numerot ei ookkua aina samassa järjestyksessä. Ja erotappasj kaheksikko ja kolmonje erjlaiseks!!? Tarkkana pittiä olla!

–A, sehä ottua ohraleipä, jos ei selvii kokkeesta. Miten häntä sitte eukon kansa kulettasj, jos lupa jäis suamatta. Ootha sieki näht, jott ainaha mie oon auton kans liikkeellä. Jokapäine vehehä se on niinko monella muullaki.

–Kuuluu siinä olevan sellanjeki potsinreikä (porsas), jott pittiä näyttiä mill viisii ajo sujjuu! ... autokoulun opettajalle. Jos männöö vähä nii ja näi, autokoulusta on otettava lizziä oppii.

–Enissähä se käyp sisuksissaki pahast, jos lupa männöö, mutt kuitenki on sillee, jott ei ne kiusallua sitä tie.

–Onks se sit hyvä, jos linkertelemällä ja venkoilulla suop sen luvan ja sitt puolj höperönä tärräyttiäki pienemmän tai isomman kolarin, missä suattua männä niin oma ko muihenki henk?

–Paremp on istuu vaik taksin takapenkillä piä kekassa, ko kömpii oman auton romukasasta ihmisiin ilmojlle.

Kiertokouluuki käynt

KIELKAKKARAA

VANHOJA MURRESANOJA

Sirpa Lassila on koonnut vanhoja jaakkimalaisia murresanoja pieniksi visailutehtäviksi tämän vuoden lehtiin. Sanat linee olleet varsin tuttuja myös Lumivaaran puolella. Muistatko tai tunnistatko vielä nämä sanat? Oikeat vastaukset ja murreselitykset löydät lehden takasivulta.

VALITSE OIKEA VAIHTOEHTO.

1. RUUSIMINEN tarkoitti:
   A) luovimista
   B) perkaamista
   C) lastaamista

2. AVIOPUOLISON VELI oli:
   A) nato
   B) kyty
   C) nakoma

3. KAIKATTI :
   A) laulaa
   B) valittaa
   C) juoruaa

4. ”VIISIKONKUATAJA” oli:
   A) lapsi, jolla kengät väärässä jalassa
   B) humalikas
   C) kieroon katsoja

5. KUNNOLLINEN, SOPIVA oli:
   A) putilline
   B) nuasti
   C) verna

6. UAVII tarkoitti:
   A) ahmia
   B) suunnitella
   C) liioitella puheissaan

7. NOKKOSTA tarkoittava sana on:
   A) neyliine
   B) viholaine
   C) takkiine

8. OREHKA oli:
   A) makea leivonnainen
   B) naisen väljä pusero
   C) rukin osa

9. VÄLIAIKAINEN, PYÖREÄPOHJAINEN AUMA oli:
   A) närte
   B) kuappuna
   C) pieles

10. SOPOTTAMINEN on:
   A) pahan puhumista
   B) kuiskaamista
   C) selittämistä